

Nr 86.

Av herr **Arrhén** och friherre **Beck-Friis**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till lantbruksakademien.

Lantbruksakademien åtnjuter sedan gammalt statsbidrag till museum, bibliotek och tidskrift. Under en följd av år fram till och med 1926/27 voro dessa bidrag i riksstaten uppförda såsom tre särskilda anslag å tillhopa 16 000 kronor. 1927/28 sammanfördes bidragen till ett anslag, utan ändring av beloppet. 1932/33 sänktes detta anslag med hänsyn till »rådande tidsläge» till 12 000 kronor. 1937/38 höjdes bidraget med 1 000 kronor, 1938/39 med ytterligare 1 200 kronor och 1939/40 med ännu 1 200 kronor till 15 400 kronor.

Dessa höjningar voro emellertid endast skenbara. De utgjorde kompensation för utgiftsökningar, direkt orsakade av statsmakternas åtgöranden. När centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet upphörde med utgången av år 1938, blev akademien nämligen belastad med vissa avlöningskostnader, som tidigare bestritts av centralanstalten. Redan tidigare hade indragningen av det för nionde huvudtiteln gemensamma anslaget till rese- och traktamentsersättningar medfört, att akademien själv fick bestrida sådana ersättningar till sekreteraren. Dessa förhållanden äro refererade i bilagorna till statsverkspropositionerna åren 1937, 1938 och 1939.

1940/41 sänktes statsbidraget till akademiens museum, bibliotek och tidskrift till 12 000 och året därpå till 8 000 kronor. Därefter har anslaget bibehållits vid sistnämnda belopp, som nominellt utgör hälften av 1931/32 års anslag. Av det föregående framgår, att den faktiska sänkningen är större än den nominella. Bortsett från penningvärdets fall är det verkliga bidraget nu 29 % av 1931/32 års och 52 % av 1939/40 års.

Förutom statsbidraget till museum, bibliotek och tidskrift (numera benämnt bidrag till museum, bibliotek m. m.) åtnjuter akademien statsanslag till avlöning åt sekreteraren samt kamreraren och notarien. Detta anslag är sedan 1925/26 så beräknat, att akademien bär en fast del, 6 500 kronor, av avlöningskostnaden för ifrågakvarande tjänstemän och statsverket resten. Akademiens ekonomi beröres sålunda ej av jämkningar i avlöningsanslaget.

För finansiering av sin egen verksamhet är akademien hänvisad till — förutom statsbidraget — inkomst av kapital. Sistnämnda inkomst har i stort sett varit oförändrad, 65 000 kronor, hela den period, som ovan avhandlats (1931/32 65 400, 1939/40 65 000, 1943/44 68 000 kronor. För

1944/45 beräknas knappt 65 000 kronor.) Härtill kommer avkastning av en donationsfond, som årligen lämnar omkring 5 000 kronor. Övriga av akademien förvaltade donationsfonder äro bundna till speciella ändamål (understöd åt forsknings- och försöksverksamhet, stipendier, belöningar, utgivande av särskilda skrifter o. s. v.) och kunna icke anlitas för täckande av akademiens ordinarie utgifter. Det torde vara uppenbart för var och en, att penningvärdets fall i förening med det sänkta statsbidraget måste innebära stora svårigheter för akademien att upprätthålla sin verksamhet och fullgöra sin viktiga uppgift. Återhållsamheten kan icke drivas hur långt och hur länge som helst. Fastigheterna måste åtminstone nödortfigt underhållas och skatterna betalas; fackutbildad personal måste anlitas för skötseln av bibliotek och museum; kansliet kan icke vara helt utan biträdespersonal; tryckningskostnaderna för tidskriften äro ofrånkomliga; inventarier och annan materiel kunna icke undvaras; bibliotekets litteraturskaffning kan icke avbrytas o. s. v.

Med hänsyn till dessa förhållanden har lantbruksakademien i underdåniga skrivelser den 28 augusti 1944 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen anvisa för budgetåret 1945/46 dels bidrag till lantbruksakademiens museum, bibliotek m. m. 12 000 kronor, dels ett reservationsanslag å 10 000 kronor till lantbruksakademien för komplettering av bibliotekets samlingar. Akademien framhåller främst bibliotekets behov som motiv för en höjning av det ordinarie anslaget. Akademiens bibliotek vore det största lantbruksbiblioteket i riket och det enda i sitt slag i Stockholm. Till skillnad från övriga lantbruksbibliotek hade akademiens icke i första hand till uppgift att tillgodose den egna institutionens behov av litteratur utan fastmer att betjäna allmänheten. Detta biblioteks värde för forskare, lantbrukslärare, konsulenter m. fl. hade tack vare förbättringar i bibliotekets skötsel påtagligt stigit under senare år, vilket visat sig i en fortskridande ökning av utlåningen. Ur det allmännas synpunkt vore vården om akademiens bibliotek en av akademiens främsta uppgifter. Akademien påvisar också kostnadsstegringar och framhåller, att akademien vid oförändrat statsbidrag torde få räkna med betydande underskott i fortsättningen. Hänsyn borde även tagas till att akademien i stigande omfattning och numera till betydande belopp utdelade understöd ur donationsfonderna till forskning, icke minst vid statsinstitutioner. Äskandet av ett engångsanslag för komplettering av bibliotekets samlingar motiverades främst med behovet att utfylla de luckor i den utländska litteraturen, vilka uppkommit till följd av kriget. Detta behov kunde akademien icke fylla utan att i motsvarande grad minska sitt kapital.

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition lämnat akademiens ovan nämnda framställningar om höjning av det årliga bidraget och om reservationsanslag utan avseende. Departementschefen åberopar ett remissut-

låtande från statskontoret, som avstyrker, emedan »underskott icke synes behöva uppkomma» i akademiens budget. Denna uppfattning grundar statskontoret endast på det förhållandet, att akademien utöver de i staten beräknade ränte- och hyresinkomsterna å 65 000 kronor hade tillgång till en fondavkastning å 5 000 kronor. Härtill är endast att anmärka, att akademier, vid sitt anslagsäskande klart angivit, att inkomsten av eget kapital och fonder till akademiens fria disposition uppginge till 70 000 kronor. När akademien räknar med underskott, är den av statskontoret angivna fondavkastningen sålunda medräknad på inkomstsidan. Att denna fondavkastning ej är redovisad i staten har intet att betyda. Den motsvaras av regerbundna utgifter, vilka ej heller äro redovisade i staten (bl. a. bidrag till akademiens publikationer och kostnader i samband med akademiens sammankomster m. m.).

Ur statsverkspropositionens referat av akademiens anslagsäskande må anföras följande mening: »Avkastningen av akademiens eget kapital och av fonder till akademiens fria disposition har akademien icke ansett sig kunna för närvarande i ökad utsträckning använda för ifrågavarande ändamål.» Detta synes vara en missuppfattning av akademiens skrivelser och det verkliga läget. I anslagsäskandet heter det: »Avkastningen av akademiens eget kapital och av fonder till akademiens fria disposition är för närvarande endast omkring 70 000 kronor och kan icke väntas stiga under de närmaste åren. — — — Vid oförändrat statsbidrag torde akademien få räkna med betydande underskott i fortsättningen.» Vidare heter det i fråga om behovet av kompletteringar i bibliotekets samlingar: »Detta behov kan akademien icke fylla utan att i motsvarande grad minska sitt kapital.» I detta sammanhang förtjänar det framhållas, att akademiens underskott innevarande år med visshet kommer att bli betydligt större än det i staten beräknade beloppet 4 000 kronor.

Slutligen må anföras ett par jämförelsesiffror. Enbart till forskning vid lantbrukshögskolan utdelade akademien under år 1944 omkring 30 000 kronor ur sina fonder. Detta är mera än de sammanlagda statsanslagen till akademien. Ingenjörsvetenskapsakademien, vilken bland akademierna är närmast att jämföra med lantbruksakademien, åtnjuter ett statsbidrag å 80 000 kronor till sina omkostnader.

Det synes oss uppenbart, att lantbruksakademien vid oförändrat statsanslag för närvarande icke kan upprätthålla sin nuvarande verksamhet utan att minska sitt kapital i oroväckande grad. Då denna verksamhet tjänar jordbruket och jordbruksforskningen, synes det oss rimligt att statsanslag beviljas i den omfattning akademien begärt.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte *dels* höja anslaget till lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m. med 4 000 kronor till 12 000 kronor, *dels* måtte anvisa ett engångsanslag (reservationsanslag) å 10 000 kronor till lantbruksakademien: Komplettering av bibliotekets samlingar.

Stockholm den 20 januari 1945.

Erik Arrhén.

Carl Beck-Friis.